

Ásatás a Várban

(Válasz Szakács Andornak)

Irt: Fiala Ferenc

A MAI NAP július 18-iki számában vezető helyen egy cikk jelent meg Szakács Andor tollából, mely cikk erősen állást foglal a helyőrségi templomban folyó ásatásokkal szemben. Engedje meg nekem az illusztris szerző, hogy mint a nevezett ásatások vezetője, az alábbi sorokban felelhesek cikkére.

Mindjárt cikkem elején ki kell jelentenem, hogy végtelenül sajnálom, hogy amikor e cikk írója meglátogatta az ásatásokat, nem voltam jelen, mivel akkor valószínűleg más irányba terelődött volna a cikk tartalma. Hogy tehát pontról pontra haladjak: először is meg kell írnom, hogy az ásatást nem a főváros vezetősége, hanem a Magyar Tudományos Akadémia megbízásából kaptam és korántsem azért, hogy ott *holmi alapnélküli romantikus kincskeresést végezzek*, hanem hogy a rendelkezésemre bocsátott csekély anyagi összeggel feltárjam az Árpád-kori templom alapfalaait és így szerény munkámmal is hozzájáruljak a felméretlen állapotban lévő magyar egyházi műemlékek feldolgozásához.

Tudniillik a magyar műemlékek monografiája olyan szerény keretek között mozog, hogy elsőrangú kötelességünk az ország multjával szemben, a lehetőséghez képest, tiszta képet kapni azokról a műemlékszámba jövő épületekről, amelyek a magyar kultúra évezredek nyomait hordják magukon. Itt van például a szönyegen forgó Helyőrségi templom, melynek érintetlen, tiszta gót-stílusú tornya még mindig megoldatlanul áll a hozzá ragasztott barokk templomhajó mellett. Az évszázadok viharából szinte csodálatos módon sikerült megmenekülnie az Árpádok korából származó toronynak, melynek belsejét nem rontották el nagynevű német restaurátorok, hogy így szinte a műemlékvédelem örve alatt pusztítsanak el mindent, ami nem a bécsi barokk félmjelzett stílus jegyében épült.

Hiszen aki ismeri a magyar műemlékek történelmét, annak tudnia kell, hogy a magyarság lelkivilágához és egyéniségéhez legközelebb álló művészet a nemzeti királyságok alatt virult, de leginkább az Árpádok uralkodása idején. Faluhelyen az egyszerű parasztok a gót és a román stílust nevezik „magyar” stílusnak, míg a barokkot mindenki német vagy bécsi importnak tudja. És ha megnézzük legjelesebb építményeinket, akkor tudjuk azt is, hogy a magyarországi gót és román emlékeinket igen nagy részben magyar mesterek építették a francia iskola mellett, míg viszont a barokkművészet mestereit kizárólag a bécsi udvar szállította hazánkba. Tehát végtelen kifartással és szeretettel kell foglalkoznunk ezekkel a magyar műemlékeinkkel, — azoknak csekély száma miatt is — amelyek az Árpádok korából valók.

Hogy azonban III. Endre, az utolsó Árpád hamvai hol pihennek, az egyelőre titok. A bécsi képes krónika szerint a Keresztelő Szt. Jánosról elnevezett templomban, azaz a mai Várszínház helyén. Egyes kutatók szerint (Marczali) a mai Helyőrségi templomban. Az óbudai templom mellett igen kevés a valószínűség, bár nem lehetetlen.

Ami viszont a vázlati alagutakat és egyéb romantikus meséket illeti, arra legyen szabam ellenvélelményt bejelentenem Szakács Andor urral szemben. Szerintem — és az ártékelő modern kutatás szerint — a várbeli pincék sohasem bírtak azzal a titokzatos rendelkezéssel, amivel egyesek körülveszik ezeket a részben természetes képződésű, részben

borospincék számára készült üregeket. Nekem is volt alkalmam végigjárni az ugynevezett titkos alagutak nagy részét, de sehol sem láttam „gyönyörűen képzett lovagtermeket”, sem pedig „márványportikuszos kápolnákat”. Ezek mind romantikus álmok, amelyeket a Várban lakó gyermekek és öregasszonyok mesélnek azokkal az alagutakkal kapcsolatban, amelyek valahol Fehérvár tájára vezetnek. Nem is volt idő a viharos magyar multban arra, hogy ilyen misztikus dolgokat alkossanak, mert mindig meggátolta őseinket ebben a munkában a reális valóság: a török, tatár és német képében.

Azonban ne romboljuk le ezeket az álmokat a budai alagutakról, de nem engedjük meg viszont azt sem, hogy pókhálós és nyirkos üregekkel kerékkötői legyenek a modern kutató tudománynak, amelynek egyik ága a *hideg realitás* alapján akarja feltárni Buda történelmi és művészi értékkel bíró maradványait.

*

Ezuttal minden megjegyzés nélkül adtuk a mérnök ur fejtegetéseit, megjegyezzük azonban, hogy azokra legközelebb visszatérünk.